

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 6

בס"ד, ט' בטבת תשס"ט

מעמד הברכה והקללה בתוספתא

בשיעור הקרוב נלמד את מקורות התנאים המתארים את מעבר הירדן ומעמד הברכה והקללה:

1. סוטה פרק ז' משנה ה'
2. תוספתא סוטה פרק ח' (טקסט המשנה והתוספתא צורף לדף מקורות קודם).
3. המקבילות של ברייתת התוספתא בתלמודים.
4. מכילתא לדברים, בתוך קטעי מדרש הלכה מן הגניזה, עמ' 345 (מצורף)
5. דיון רחב בתוספתא כפשוטה לפרק זה בתוספתא..

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 6

בס"ד, ט' בטבת תשס"ט

מכילתא לדברים (הובא מהמילון ההיסטורי)

"והיה כי יביאך יי אליך". שלש בריתות כרת המקום עם יש'. אחת? <בחור>ב ואחת בערבות מואב ואחת <בהר> גריזים ובהר? ע?יבל. אלא שזו נאמרה! <...>תרים! דברי ר' ישמע'ל? איזו היא הברית שכרת <עמ>הן בחורב. שנ' ויקח ספר הברית ויקרא <2,130> באזני העם". קרא באזניהם מ"בראשית" עד "לעיני כל! יש". דברי ר' יוסה ברבי יהודה.

5

ר' אומ'. עד "אנכי יי אליך".

ר' יודה אומ'. מצוות שניצטוו במ?ר?ה. "שם? שם? <...>" וג'.

...

איזה הוא הברית שכ?רת? ע<מ>הן בערבות מואב. שנ' "אתם נצבים היום כלכם" וג'. "טפ?כם נשיכם" וג'. מפני מה. "לעברך בברית יי אליך" וג'.

10

איזו היא הברית שכרת עמהן ב(ע)[ה]ר(ב) גריזים ובהר עיבל. שנ' "ונתת את הברכה על הר גריזים" וג'. נאמר כן ברכה וקללה ו?נא?מר בחורב ברכה וקללה ונאמר בערבות מואב ברכה וקללה. מה ברכה וקללה האמורה להלן <ברית>? א?ף ב?רכ?ה וקללה האמורה כאן ברית.

ר' שמ' בן יוחי <2,132> אומ'. אין לך דבר בתורה שלא כרת עליו המקום ארבעים ושמונה בר?יתות. ואי?ל?ו?הן. ללמד וללמד לשמור ולעשות. ברוך בכלל. ברוך בפרט. ארוך בכלל. ארוך בפר?ט. ארבע?על ארבע הרי שמונה. שמונה על שמונה הרי שש-עשרה. שלש בריתות לכל אחת?אחת הרי ארבעים ושמונה.

15

ר' שמעון בן יהודה איש כפר-א!ב!ום אמ' משם ר' שמעון. אין לך דבר!במצרים! שלא כרת המקום עליו כפלים?ב?יוצאי מצרים. ואלו הן. ברכות וקללות שנאמרו בלשון הקודש.

"ונתתה את הברכה על הר גריזים" וג'. אחר ירושה וישיבה הכתוב מדבר. אתה אומ' אחר ירושה וישיבה הכתוב מדבר?א? או אינו מדבר אלא?מ?ביאתן לארץ והלך. תל?לו?והיה כ?י?יביאך יי אליך" וג'. הא אחר ירושה וישיבה הכת' מדבר. דברי ר' ישמע'ל.

20

ר' עקיבא אומ'. בכניסתן לארץ הכת' מד'. א<תה>או' <בכניסתן לארץ הכת' מד'. או אינו <...>.

<...> בחוקי ברכות וקללות הכתוב מדבר. אתה אומר בחוקי ברכות וקללות הכ' מדבר. או אינו מדבר אלא בשאר כל החוקים. ת'ל "אלה החוקים והמשפטים אשר תש' לעשות". הרי כל שאר החוקים אמורין. ומה ת'ל "ושמרתם לעשות כל החוקים". הא בחוקי ברכות וקללות הכתוב מדבר.

25

בו ביום עברו ישראל את הירדן ונטלו את האבנים והעבירום והעמידום וכתבו על?יהן? את? כל דברי התורה <בלשון הקודש>. ר' ישמעאל אומ'. בשבעים לשון כתבו <...>.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 6

בס"ד, ט' בטבת תשס"ט

30 רבי שמעון בן יוחאי א'. לא כתבו עליהן א<ל>א <...> תורת משה. שני' ויכתב שם על האבנים את משנה תורת משה" וג'.

ר' יוסה בן יוסי אומ' משום ר' אלעזר בן שמעון. לא כתבו עליהן אלא מה שאומות העולם רוצין. כגון "כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת עליה לשלום" "אם שלום תענך" וג'. "כי תצור אל עיר ימים רבים" וג'.

35 על <המזבח> ח כתבום. דברי ר' יודה. ר' שמעון א'. על האבנים כתבום. <...> נרא' דברי ר' שמעון. שאמר. על האבנים <...> האבנים. מדברי ר' יודה. שאמר. על המזבח כתבום. שאלו <על> המזבח כתבום האיך היו אומות העולם רוצין לקרות. דין <...> עליהם כל הרוצה לקבל ימין יבוא ויקבל. וגנזום בו ביום. <...> משתכבש ותירש מנה את המברכים על הר גריזים <ואת המקלל>ים <על> <הר> עיבל. אתה אומר. משתכבש ותירש מנה <את> המברכים <על> הר גריזים ואת המקללין על הר עיבל?.

40 <...> את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל? בשמ? <...>.

45 "אלה יעמדו לברך את העם" וג' <ואלה יעמדו על הקללה בהר עיבל>. מיכן אמ'. "ששה שבטים עלו לה>ר <...> שבטים עלו להר עיבל. והכהנים הלויים והארון עומדין ... באמ<צ>. הכהנים מקיפין את הארון. והלויים את הכהנים. וכל ישראל <מיכ>ן <ומיכ>ן. <שנ'> <1,190> <וכל ישראל וזקניו> וג' <#> <משנה. סוטה ז,ה>#." "הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה. ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה. הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה. "ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה" וג'. והיו אילו ואילו עונין ואומ' אמן עד שהן גומרין ברכות וקלות" <#> <משנה. סוטה ז,ה>#.

50 אתה אומ' לצד זה. או הממונין על הברכות יהו אומר' ברכה והממונין על הקללה יהו אומ' קללה. ת'ל "וענו הלויים ואמרו". מגיד שאין אומרין אלא הלויים. אמרת הלויים אומ' הקללה <...> אב<ל> ממונין על הברכה יהו אומר' ברכה. ת'ל "ברכה וקללה". אין <...> קללה. מה הקללה הלויים אומ' אף הברכה הלויים אומ'.

באמת הלויים מברכין ומקללין אבל הממונין על הברכה יהו עונין אמן אחר הברכה. ת'ל "ארור האיש אשר" וגו' עד "וענו כל העם ואמרו אמן".

55 אילו ואילו עונין אמן אחר הקללה אבל הממונין על הברכה יהו עונין אמן אחר הברכה. ת'ל "ברכה וקללה". הקיש ברכה לקללה. מה הקללה הכל עונין אף ברכה הכל עונין. מה קלות בקול רם ובאמן ובלויים ובכלל ובפרט ובלשון הקודש ובסתרים אף ברכות בקול רם ובאמן ובלויים ובכלל ובפרט ובלשון הקודש ובסתרים. מה קלות בשתים-עשרה אף ברכות בשתים-עשרה.

60 כיצד הלויים מברכים ומקללין. אף שבטו של לוי היה בכלל. שני' "אלה יעמדו לברך את העם על הר גריזים בעבר! ׁ! את הירדן שמעון לוי יהודה יששכר! וזבולון! ובנימין ואלה יעמדו על הקללה בהר עי"י" וג'. <...>

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 6

בס"ד, ט' בטבת תשס"ט

אומ' / אלו? הממונין על הברכה עומדין באמצע ופניהם כלפי הר גריזים ואחוריהם כלפי הר עיבל. והממונין על הקלה עומדין באמצע ופניהם כלפי הר עיבל ואחוריהם כלפי הר גריזים. או אם רצו למנות מברכין מקללין ומקללין מברכין ימנו. ת"ל "אלה יעמדו לברך את העם" וג' "ואלה יעמדו על הקלה" וג'. מגיד שאינן רשאיין לשנות. אמרת. ארון היה באמצע והכהנים מקיפין את הארון <...>.

65

ירושלמי סוטה פרק ז' הלכה ה' (מובא מהמילון ההיסטורי)

#הל' ה'.

תני. על אבני המלון נכתבו. #דברי ר' יודה. ר' יוסי אר'. על אבני המזבח נכתבו. #מאן דמר#. על אבני המלון נכתבו. בכל יום ויום אומ' העולם משלחין נוטריהן ומשיאין את התורה שהיתה כתובה בשבעים לשון.

70

#מאן דמר#. על אבני המלון נכתבו. לא לשעה היו ונגנזו. עור הוא מעשה ניסים. נתן הקב"ה בינה בלב כל אומה ואומה והשיאו את התורה שהיתה כתובה בשבעים לשון. #מאן דמר#. על אבני המלון נכתבו. #ניחא (מאן דמר#. על אבני המזבח 1) "ושדת אותם בשיד". #מאן דמר#. על אבני המזבח נכתבו. #מה מקיים# "ושדת אותם בשיד".

([בי1]ן כל אבן ואבן.)

75

#ר' שמואל בר נחמני בשם ר' יונתן#. "והיו עמים משרפות סיד". מסיד נטלו איפופסין שלהן מיתה. #ר' אבא בר כהנא בשם ר' יוחנן#. "והגוים חרוב יחרבו". מחורב נטלו איפופסין שלהן מיתה.

נמצאת אר'. שלשה מיני אבנים הן. אבני המלון. ואבנים שהניח יהושע תחת כפות רגלי הכהנים. ואיסטליות שנתן להן משה.

80

#אמ' ר' חנינן. פשיט לן#. ארבעה מיני אבנים הן. #אמ' ר' סימון בר זביד. ויאות. אין תימר#. אבני המלון. לשעה היו ונגנזו. #אין תימר#. אבנים שהקים יהושע תחת כפות רגלי הכהנים. משוקעות היו במים. #אין תימר#. איסטליות שנתן להן משה. כבר נכנסו עמהן לארץ. #אלא כן אנן קיימין# באבנים שהקים להן יהושע על גב הירדן.

#תני. ר' יודה בר אלעאי אר'#. אבא חלפתא ור' אלעזר בן מתיה וחנינה בן חכינאי עמדו על אותן האבנים ושיערום כל אחת ואחת משוי ארבעים סאה. מיכן את למד כמה היה באשכול.

85

#כת' "והרימו לכם איש אבן אחת על שכמו". לא דמי ההוא דטען מן ארעא לכתפיה לההוא דטען מארעא לארכובתיה. ומן ארכובתיה לכתפיה. לא דמי ההוא דטען מן ארעא לארכובתיה ומן ארכובתיה לכתפיה לההוא דאחרן תלי ליה. לא דמי ההוא דאחרן תלי ליה לההוא דטעין בתריין#.

90

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 6

בס"ד, ט' בטבת תשס"ט

- #כת' "איש אחד לשבט".
על דעתיה דר' עקיבה דו אמ'#. לשונות [רבוים הן. <3> שנים-עשר היו. שמנה באשכול וארבע בתאנים ורמונים ובנושא כלים. <2>
#?ועל דעתיה דרבי! שמעון! דהוא אומר#. לשונות1] כפולין הן. <1> עשרים וארבעה היו. ששה-עשר באשכול ושמנה בתאנים ורימונים ובנושא כלים.
#על דעת' דר' ישמעאל# טורטורין. #על דעת' דר' עקיבה# טורטורין וטורטורי טורטורין.
- #כת' "ויעמדו המים היורדים מלמעלה קמו נד אחד הרחק מאד מאדם העיר אשר מצד צרתן".
אמ' ר' יוחנן. "אדם" קרייה ו"צרתן" קרייה#. שנים-עשר מיל מזו לזו. מלמד שהיו המים גדושין ועולין כמצד צרתן.
וכי אי-זה קל. המים או אדם. המים קלין מאדם. תדע לך שהוא כן. אלא מלמד שהיו המים גדושין ועולין כיפין [על כיפין1]. #ר' לוי אמ'#. עד לבו שלרקיע. #תמן אמרין#. עד בבל. נאמ' כאן "הרחק" ונאמ' להלן "מארץ רחוקה {מאד} באו אלי מבבל".
- <כב,א> #תני. ר' אליעזר בן יעקב או#. יותר משלש מאות מיל היו המים גדושין ועולין כיפין (כ) על גבי כיפין עד שראו אותן כל אומות העולם. #הדא היא דכת'#. "ויהי כשמוע כל מלכי האמורי אשר בעבר הירדן וכל הכנעני אשר על הים את אשר הוביש יי את מי הירדן מפני בני יש' עד עברם" וגו'.
#אמ' ר' שמעון בן לקיש#. בירדן קיבלו עליהן את הנסתרות. אמ' להן יהושע. [אם אין אתם] מקבלין עליכם את הנסתרות המים באין ושוטפין אתכם.
- #אמ' ר' סימון בר זבדא#. ויאות. תדע לך שהוא כן. שהרי עכן חטא ורובה שלסנהדרין נפלה בעי. #אמ' ר' לוי#. ביבנה הותרה הרצועה. יצתה בת קול ואמרה. אין לכם עסק בנסתרות.